

עודד מכין שוקולד עם בני נוער בסיכון, נועה חושבת שזו שליחות לספר מה קורה בכביש 443, נאור הפך את חיילי צה"ל לפרויקט חיים ובתיכון הרעמן התלמידים מנהלים פרויקט נתינה מרגש. לכבוד חנוכה, אספנו כמה סיפורים על אנשים טובים שביחד מפיצים אור גדול

העם דורש צדקא חברתי

לו היו אומרים לכם שבאותו הכסף שאתם משלמים עבור פירות וירקות ניתן לקנות סל דומה עבור נזקקים - הייתם נותנים כתף? תלמידי תיכון ומדרישיית הרטמן בירושלים עושים את הבלתי ייאמן כדי לגרום לפרויקט "צדקא" להתרומם // תמר פרלשטיין

מביניהם שלא מבדיל בין פטרוזיליה לכוסברה שבוע אחר שבוע, ומתאכזבים לגלות שהקולרבי עדיין יקר מדי עבורם. אחרי שביקרו בכל הדוכנים, הם נעמדים בצד ומחליטים מה יכלול הסל שלהם בשבוע הקרוב. במקרה שלנו ההחלטה נופלת על תפוחים אדומים, בננות, בצלים סגולים, תפוחי אדמה צהובים, מלפפונים, עגבניות, גזרים, חסה, בזיליקום ופטרוזיליה. כל קילו עולה בממוצע מחצית ממחירו בסופרים ובשווקים. בצעדים בטוחים הם ניגשים לכל סיוטנאי ומבקשים לקנות ממנו את מה שבחרו. הם מתקבלים בחיוך בכל מקום, ולמרות שהתקציב שלהם נחשב לפרוטות הם מקבלים יחס מיוחד. כולם מכירים אותם, כולם יודעים, הם אלו שבאים לכאן כל שבוע כבר שלוש שנים בשביל משפחות נזקקות.

שיעור בכלכלת שוק

הכול התחיל בשיעור שעסק בנושא "האם אפשר לשנות את כללי המשחק של המאבק בעוני?" המחנך דרורי

ום רביעי, שש וחצי בבוקר, קור ירושלמי מקפוא. שוק הסיטונאים בגבעת שאול נמצא כבר בעיצומו של יום עבודה שהתחיל בשלוש לפנות בוקר. טונות של ירקות ופירות טריים ממלאים את הרחבה ואת החדרים של הסיטונאים השונים. הקניינים של רשתות המזון הגדולות מגיעים וגם בעלי המרכולים והמסעדות. כולם מחפשים סחורה טובה במחיר נמוך. מלגות נוסעות הלוך ושוב ומעמיסות סחורה למשאיות. שטרות של כסף מזומן מתגלגלים מיד ליד, שיקים נכתבים וידיים נלחצות, וברקע צעקות פועלים וצפצוף רוורס של משאיות ללא הפסקה.

בתוך כל ההמולה הזו צועדים שלושה נערים מתיכון הרטמן הירושלמי. איתי תורג'מן, תלמיד כיתה י"א, לוקח איתו שני תלמידים מכיתה י' ומלמד אותם את חוקי השוק, בדיוק כפי שלימדו אותו כשהיה בגילם. הצעירים עוברים מסיטונאי לסיטונאי, בודקים את הסחורה, שואלים על המחיר, מחשבים עלות של כל קילו, סופרים מספר יחידות לקילו, מתלבטים אם לקנות בננות צהובות יותר או ירקות יותר, צוחקים על האחד

צילום: הדס פרוש פלאש90

**המחנך דרורי
יהושע: "הרצון,
היוזמה, התפעול
והעשייה
היומיומית
בפרויקט הזה הם
של התלמידים.
אנחנו נוהרים
לא לתת להם
רעיונות, רק
להיות שם לעצה
ולתמיכה"**

ולתמיכה", מספר דרורי. "כמחנך, אני רואה בפרויקט הזה כלי לימוד אדיר על כלכלה, על רווח והיצע בשוק, על יצוא ויבוא בישראל, על כך שהאדמה שייכת לקב"ה ולכלל, אבל אנשים עושים עליה רווחים שאינם לטובת אורחי המדינה, על חינוך להסתפקות במה שגדל על האדמה שלנו בכל עונה ומעל הכול החיבור לנושא של זהות יהודית".

"לוקח זמן להתרגל לשפה ולדרך המסחר", מסכים תורגימן. "בהתחלה הסתכלו עלינו בפרצוף מוזר כאילו אנחנו נמצאים במקום שאנחנו הכי לא שייכים אליו. היום אנחנו מרגישים בבית. כולם מכירים אותנו ומשתדלים להוריד לנו במחיר איפה שרק אפשר. למדתי מתי אני יכול ללחוץ על סיטונאי להנחה ומתי אין לי סיכוי. אני מחכה שיתקדם החורף, כי אז המחירים ירדו והסחורה תשתבח".

◀ מה למדת מהפרויקט?

"להעריך את הדברים הכי מובנים מאליהם בבית, את הירקות והפירות. למדתי שיש סיפוק גדול בעזרה אקטיבית לאנשים. אני והחברים שלי נהנים מכל רגע סביב הפעילות הזו".

את הסחורה שנקנתה על ידי התלמידים מעמיסים הפועלים על הטנדר הישן של שמעון, שמחכה להם שם בכל יום רביעי. יחד איתו ועם עשרות קילוגרמים של סחורה נוסעים התלמידים בחזרה לבית הספר, שם מחכים להם חבריהם לקואופרטיב, לפירוק ולסידור הארגונים. לקראת השעה עשר בבוקר יעמדו עשרות ארגונים צבעוניים וריחניים ויחכו לקונים. ביומיים הקרובים יגיעו כ-100 קונים מהשכונה וגם כאלו שבאים מרחוק, משפחות וצעירים, המבקשים לחזק את הפרויקט ולהרוויח על הדרך גם סחורה טרייה ומשובחת.

◀ הדרך מספקת גם אכזבות. לעתים המכירות אינן

לומדים שיעור על כלכלה וצדק. חברי הפרויקט בעבודה

יהושע דיבר עם התלמידים על אדמה, חקלאות והקשר שבין אוכל ועוני. בעקבות השיעור הזה החליטו יוחאי אריה וזיו גילינסקי להקים את "קואופרטיב צדקא", אשר מאחוריו עומד רעיון של צדקה יחד עם צדק. המטרה היא לראות שתהיה חלוקה הוגנת ושווה של תוצרת חקלאית בין אנשים בעלי יכולת לבין אנשים מעוטי יכולת. דרך הביצוע היא להביא לקונה הרגיל ירקות ופירות טריים באותו המחיר שהוא קונה בסופר, כאשר המחיר דרך השוק הסיטונאי נמוך בחמישים אחוז – דבר שמאפשר רכישת סל זהה למשפחה נזקקת. לא רק שהאדם בעצם לא משלם כסף נוסף לצדקה, אלא שלכל משפחה יש אותם המצרכים ואתו הסל בדיוק. "הרצון, היוזמה, התפעול והעשייה היומיומית בפרויקט הזה הם של התלמידים בלבד. הם מצעידים את הקואופרטיב קדימה, הם מפתחים אותו, ואנחנו נוהרים לא לתת להם רעיונות, אלא רק להיות שם לעצה

ליד כרישים גדולים, היא שיעור חשוב שלא נמצא בתוכנית הלימודים".

וצדקא לכל

בשנה האחרונה ביקשו בנות מדרשיית הרטמן להצטרף לפרויקט, והפכו לחלק בלתי נפרד ממנו. הן עוזרות בחלוקת המצרכים לארגונים, באיסוף ארגונים ריקים ובשיווק ללקוחות חדשים. גם כאן הדרישה הגיעה מהבנות ולא מצוות בית הספר. מיכל הרטמן-אנק, מי שאחראית על תוכנית גוף, נפש ותודעה במדרשייה, הייתה הראשונה שאלה פנו הבנות בבקשה להצטרף: "אני מאוד מאמינה ברעיון של לחבר את שני בתי הספר לקהילה אחת בנושאי חינוך ומעורבות", היא מסבירה. הרטמן-אנק פנתה לבית הספר של הבנים ומשם הכול התגלגל.

ג'וליה פיאטלי, תלמידת כיתה י"א, היא אחת מהבנות הפעילות במיזם. "רצייתי מאוד להצטרף לפרויקט כי מאוד אהבתי את הרעיון שאני מקבלת בדיוק את אותו הסל של המשפחה הנזקקת. אני מאמינה שזו הדרך הנכונה לחיים, ובטח לצמצום פערים".

הבנות שותפות לצד התפעולי ולצד היוזמי של הקואופרטיב. מורות בית הספר מלוות אותן בשאלות שמתעוררות וגם בהכוונה לשאלות שצריך שישאלו כגון יוקר המחיה בישראל, הפערים בחברה וזכויות החקלאים. "מעבר למצוינות הלימודית והתוכנית הלימודית המגוונת, חשוב לי מאוד שהבנות תגדלנה להיות נשים עם לב רגיש ואוהב, ורצון להוסיף טוב בעולם – לא רק בעזרה נקודתית לזולת אלא גם במנהיגות ובשותפות לפרויקטים", מסבירה מירב בדיחי, מנהלת בית הספר. "צדקא מבחינתי מאפשר לבנות לחשוב על הפרטים הקטנים, על מה שצריך בבית בשביל להכין מרק לשבת. על הדברים הבסיסיים שהם לא פשוטים עבור חלק מהמשפחות".

כיום בתי הספר תומכים יחד ב-26 משפחות נזקקות דרך הרווחים של מכירת הארגונים לציבור. כל משפחה נזקקת מקבלת בנוסף לירקות ופירות גם מוצרי יסוד יבשים, מוצרי חלב, בשר ועוף, שגם אותם רוכשים התלמידים עבורם. על מנת שהתרומה תהיה מדויקת עבור כל משפחה, בכל שבוע מתקשרים תלמידים אל המשפחות ומבררים למה כל משפחה זקוקה מתוך האפשרויות המונחות בפניהם.

הבנים והבנות הפעילים בפרויקט חושבים יחד על הצעדים הבאים עבור הקואופרטיב ועמלים בימים אלו על הגשמת החלום – הפיכת צדקא לקואופרטיב של מוצרי מזון. בדרך להגשמה יש להם יעד ראשון: הגדלת מספר הקונים של הארגונים באופן משמעותי. לשם כך הם מתחייבים לפתוח עמדות חלוקה במרכזים שונים בעיר, ברגע שיהיה להם מינימום הזמנות מכל אזור. ונער אחד מסכם לנו את הפרויקט במשפט אחד תוך כדי שהוא סופר בצלילים ומכניס לארגו: "אין מפסידים מהסיפור הזה, אין כאן נרבנים, כולם מרוויחים משהו ואנחנו החבר'ה כאן, מרוויחים מזה הכי הרבה".

לומדים שיעור על כלכלה וצדק. חברי הפרויקט בעבודה

גבוהות והצעירים נותרים עם סכום נמוך לקניות עבור מוצרי היסוד והבשר למשפחות, לעתים נתקלים בסיכוי "קרה שהילדים פנו ישירות לחקלאים במטרה להזויל עוד יותר את הסל, אך נתקלו בסירוב שקשה היה להם לקבל", מספר דרורי. "חקלאים לא רצו לשתף פעולה עם הפרויקט מכיוון שהוא קטן מדי לטעמם, הם לא מצאו שום סיבה למכור שיש או עשרה קילו של תוצרת. זו הייתה נקודת משבר. הצעירים באמת האמינו שהם יכולים לעזור לחקלאים בקנייה ישירה מהם. מקרה נוסף היה כאשר הם גילו שקנו תפוחים בשוק בחצי שקל יותר מהמחיר שמכר סופר מסוים. גם ההבנה שהסופר מכר ללא ספק במחירי הפסד את התפוחים באותו השבוע לא הצליחה לרצות אותם. הם הבינו שהמסחר הוא הרבה יותר תחרותי ודורסני ממה ששיערו. בעיניי ההתמודדות עם ההבנה שהם דג רקק

מירב בדיחי:
"חשוב לי מאוד שהבנות תגדלנה להיות נשים עם לב רגיש ואוהב, ורצון להוסיף טוב בעולם. לא רק בעזרה נקודתית לזולת אלא גם במנהיגות"